

Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9

Universitet i Sørøst-Norge
Postboks 235
3603 Kongsberg

Bergen, 07.05.2024
Deres ref.: 21/19049
Vår ref.: 24/00725 (134/2022)

Unntatt offentligheten etter offl. § 13 første ledd, jf. fvl. § 13 første ledd

SAK NR. 134/2022: VEDTAK FATTET AV FELLES KLAGENEMND I SAK OM ANNULLERING OG UTESTENGING PÅ GRUNN AV FUSK

Det vises til vedtak fattet av klagenemnda ved Universitetet i Sørøst-Norge, heretter USN, i sak 21/19049, som ble påklaget til Felles klagenemnd.

Saken er tidligere behandlet av Felles klagenemnd i møte 29.06.2022, der vedtaket i underinstansen ble stadfestet.

Bakgrunnen for den nye behandlingen er at Kunnskapsdepartementet i brev av 08.11.2023 har uttalt at enkelte vedtak i Felles klagenemnd (nemnda) gjort i perioden 01.04.2022 til 22.09.2023, er ugyldige på grunn av at tidligere leder for nemnda og to studentrepresentanter (et medlem og et varamedlem) i denne perioden var ugyldig oppnevnt, og at disse sakene må behandles på nytt. Dette gjelder vedtak, der nemnda ikke ville ha vært vedtaksfør uten at noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene deltok, og saker der det var dissens i nemndas opprinnelige behandling og stemmen til noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene var avgjørende for innholdet i vedtaket.

Felles klagenemnd ville ikke ha vært vedtaksfør under behandling av saken i møtet 29.06.2022, uten at leder var til stede, jf. § 3 i Forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universitet og høyskoler. Vedtaket er derfor ugyldig, og det må treffes nytt vedtak.

Felles klagenemnd har på denne bakgrunn besluttet å behandle klagerens sak tidligere ref. 22/01101 (134/2022) på nytt med ny nemndssammensetning, jf. forvaltningsloven § 35 første

HK-dir – Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

Postboks 1093, 5809 Bergen post@hkdir.no

ledd bokstav c. Klageren ble i brev 22.01.2024 informert om at Felles klagenemnd ville gjøre en fornyet behandling av klagesaken med ny nemndssammensetning våren 2024.

Felles klagenemnd, med riktig sammensetning, behandlet saken under møte 15.03.2024. Tidligere vedtak fattet av Felles klagenemnd ble opphevet. Vedtak fattet av klagenemnda ved USN ble stadfestet.

FELLES KLAGENEMND BEMERKER

Felles klagenemnd er rett klageinstans i saker om annullering og utestenging, jf. forskrift nr. 1192 om Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler (uhl.) § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9, fastsatt av Kunnskapsdepartementet 10.10.2005. Felles klagenemnd kan som klageinstans prøve alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd.

Habilitet

Av de medlemmene i Felles klagenemnd som deltar i behandlingen av omgjøringsaken, deltok Fredrik Boksasp, Liv Sandvik og Frode Randal i den tidligere behandlingen av saken.

På grunn av den medieoppmerksomheten som har vært omkring Felles Klagenemnd sitt arbeid, har Felles Klagenemnd vurdert om disse medlemmers deltaking i den tidligere behandlingen av saken, er et særegent forhold som er egnet til å svekke medlemmenes upartiskhet, og derfor medfører at medlemmene er inhabile i behandlingen av omgjøringsaker, jf. fvl. § 6 annet ledd. Felles klagenemnd har avgjort habilitetsspørsmålet etter fvl. § 8, og har kommet til at klagenemndas medlemmer er habile i vurderingen av omgjøringsaken.

I vurderingen av habilitetsspørsmålet har klagenemnda vektlagt at det rettslige utgangspunktet er at tidligere deltakelse i behandlingen av en sak som tas opp til ny behandling av det samme organet, ikke fører til inhabilitet. Klagenemnda er et kollegialt organ der hvert medlem har ansvaret for å gjøre seg opp en selvstendig mening om sakene og det må kunne forutsettes at de også ved den nye behandlingen foretar en objektiv og saklig vurdering. Nemndsmedlemmene er utnevnt fordi de har den kompetanse og bakgrunn som kreves etter forskrift om felles klagenemnd § 2 annet ledd.

De forhold som har skapt medieoppmerksomhet og har ført til at saken må behandles på nytt, knytter seg ikke til noen av de nåværende medlemmene av Felles klagenemnd, men til at tidligere leder og to studentmedlemmer var oppnevnt i strid med forskriften.

Medlemmene har ingen egeninteresse i utfallet av saken. De aktuelle medlemmene vurderer ikke seg selv som inhabile i saken.

Kunnskapsdepartementet har i brev til Felles Klagenemnd datert 5. januar 2024, også gitt uttrykk for at departementet ser det som klart at deltaking i den tidligere behandlingen av et vedtak som er oppe til ny behandling, ikke fører til inhabilitet, med mindre det foreligger særlige forhold i den enkelte sak.

Det enkelte medlem har ansvaret for å vurdere om det foreligger særlige forhold som kan føre til inhabilitet. Ingen av de aktuelle medlemmene har gitt uttrykk for at det foreligger slike forhold.

Sakens bakgrunn

Klageren er [redacted], tidligere representert av advokat Frank Gajic Tveit. Klageren hadde fra [redacted] opptak til studieprogrammet [redacted] ved USN. Saken gjelder mistanke om fusk ved innlevering av arbeidskrav i emnet [redacted] [redacted] høsten 2021.

I forbindelse med sensur ble det oppdaget tekstlikhet mellom klagerens arbeidskrav og andre kilder. Ouriginal-rapporten viste 39 prosent tekstsammenfall med flere ulike nettsider, hvor de fleste treff er mot nettsidene til helsedirektoratet. Av uttalelse fra sensor (udatert) fremgår det at besvarelsen hadde tydelige språklige skift i besvarelsens brødtekst. Flere deler av teksten er av en språklig kvalitet som ikke samsvarer med klagerens tidligere arbeid. Klageren har i sin besvarelse, limt inn større tekstmengder direkte fra ulike kilder, jf. e-post fra sensor 11.02.2022. Klageren har henvist til sitat i deler av arbeidskravet, i andre deler har klageren ikke henvist. Det opplyses at klageren tidligere har levert en versjon av besvarelsen hvor omfanget av plagiat var mer omfattende, jf. uttalelse fra sensor. Klageren fikk omarbeide og levere arbeidskravet på nytt.

Klageren møtte til samtale med USN 15.12.2021. Klageren forklarte at h[un] hadde gjort forandringer i teksten etter beste evne. H[un] fikk tilbakemelding på den første versjonen av oppgaven, men klageren ble ikke gitt noen konkrete eksempler på hva som måtte endres. Klageren har ut fra sine ferdigheter satt henvisninger der det skal være, lagt til hermetegn og endret skriften. Det er ikke gitt noen undervisning i vitenskapelig litteratur da dette kommer i siste semester, og de har fra tidligere ikke hatt noen særlig fag som spesielt har handlet om akademisk skriving. Videre anfører klageren at h[un] ikke har kjennskap til reglene om fusk og at h[un] ikke hadde til hensikt å fuske.

Klagenemnda ved USN behandlet saken i møte 17.01.2022. Nemnda viste til den avdekkede tekstlikheten mellom klagerens besvarelse og de ulike nettkildene. Videre bemerket nemnda at universitets regler om fusk er gjort kjent flere ganger av faglærer, og at reglene om fusk er lett tilgjengelig på universitetets nettsider. Nemnda fant at klageren hadde fusket forsettlig ved innleveringen av arbeidskrav, og fattet vedtak om annullering og utestenging i to semester, nærmere bestemt vår- og høstsemesteret 2022.

Klagerens advokat påklagde vedtaket 03.02.2022. Det anføres at plagiatkontrollen har registret kildehenvisninger som tekstlikhet, og dette medfører at prosentgraden av tekstlikheten blir uriktig høy. Ouriginalrapporten er vanskelig å forstå, og dette utgjør et rettssikkerhetsproblem. Videre anføres det at klageren ikke har forsøkt å fremstille andres arbeid som sitt eget, h[un] har kildehenvist etter beste evne. Klageren har strevet med aktivitetskravet og levert en dårlig besvarelse. Det bes om at vedtaket omgjøres og at det gis oppsettende virkning. Subsidiært bes det om at utestengelsen reduseres til ett semester.

Klagenemnda ved USN vurderte klagen 04.03.2022 men fant ikke at det fremkom nye opplysninger som medførte at vedtaket skulle omgjøres. Klagenemnda ved USN opprettholdt sitt tidligere vedtak. Saken er deretter oversendt Felles klagenemnd for videre behandling.

Saken står for Felles klagenemnd slik den har gjort tidligere for underinstansen. Det vises til sakens dokumenter.

Rettslig grunnlag

Vilkårene for annullering på grunn av fusk følger av uhl. § 4-7 første ledd bokstav b. Vilkårene for utestenging gjelder tilsvarende, jf. § 4-8 tredje ledd.

I forarbeidene til lov om universiteter og høyskoler av 2005, fremgår det i merknadene til §§ 4-7 og 4-8 at bestemmelsene er en videreføring av §§ 42 og 54 i den gamle universitets- og høyskoleloven, og privathøyskoleloven §§ 10e og 10i, jf. Ot.prp. nr. 79 (2003-2004) kap. 12. Dette innebærer at rettskilder til den tidligere loven fortsatt kan være relevante.

Bestemmelsen i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b omfatter fusk på «eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs», jf. § 4-8 tredje ledd. Klagerens arbeidskrav er omfattet av bestemmelsene.

Videre må to kumulative vilkår være oppfylt. For det første må det rent objektivt foreligge fusk eller forsøk på fusk. For det andre må det foreligge subjektiv skyld. Studenten må ha handlet forsettlig eller grovt uaktsomt, jf. uhl. § 4-8 tredje ledd og § 4-7 første ledd bokstav b.

Objektivt vilkår

Det første spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om forholdet objektivt sett er fusk.

Departementet har uttalt seg nærmere om meningsinnholdet i fuskebegrepet i Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) punkt 12.1.10 på side 54, hvor det blant annet heter:

Departementet legger til grunn at det er å anse som fusk når en student har ulovlige hjelpemidler tilgjengelige under en eksamen eller på andre måter handler i strid med eksamensreglementet eller regler om kildebruk.

Det følger av forskrift om studier og eksamen ved universitetet i Sørøst-Norge § 8-8 hva som skal anses som fusk:

....

- 1) Fusk eller forsøk på fusk kan medføre annullering av eksamen, arbeidskrav eller kurs, utestenging fra universitetet og tap av retten til å avlegge eksamen i inntil ett år ved alle utdanningsinstitusjoner etter universitets- og høyskoleloven
- 2) Som fusk eller forsøk på fusk regnes blant annet:
 - c. plagiering av faglitteratur, internettider og eget eller andres arbeid uten tilstrekkelig kildehenvisning

....

Felles klagenemnd har funnet det bevist at forholdet objektivt sett er fusk. I vurderingen av det objektive vilkåret har Felles klagenemnd lagt avgjørende vekt på arten og omfanget av tekstligheten som er avdekket mellom klagerens besvarelse og de ulike kildene jf.

Originalrapporten og uttalelser fra sensor. Det fremgår av uttalelse fra sensor at arbeidskravet hadde tydelige språklige skift, og en språklig kvalitet som ikke samsvarer med klagerens tidligere arbeid. Det innleverte arbeidskravet inneholder større tekstmengder som er direkte kopiert fra ulike kilder, og flere steder er det ikke henvist til kilder. Når dette ikke er gjort, vil det for leseren ikke være mulig å skille mellom hva som er klagerens egne ord og hva som er hentet fra kilder. Etter nemndas vurdering fremstår derfor klagerens besvarelse som mer selvstendig enn den faktisk er.

Felles klagenemnd har merket seg klagerens anførsler om at plagiatkontrollen har registrert kildehenvisninger som tekstlighet, og dette medfører at prosentgraden av tekstligheten blir uriktig høy. Nemnda bemerker at høy tekstlighet i seg selv ikke er problematisk, men at det er fremstillingen av andres arbeid uten tilstrekkelig kildehenvisning og sitatmarkering som gjør at det objektive vilkåret er oppfylt.

Felles klagenemnd har videre merket seg klagerens anførsler om at h[]n har strevet med aktivitetskravet og levert en dårlig besvarelse. Nemnda bemerker at grensen mellom fuskebegrepet og hva som utgjør svakt faglig håndverk, ikke blir satt på spissen i denne saken. Det er snakk om stor tekstlighet uten tilstrekkelig kildehenvisning og sitatmarkering. Det vises til foregående avsnitt.

Felles klagenemnd har kommet til at klageren – objektivt sett – har presentert andres arbeid som sitt eget og benyttet kilder i skriftlig arbeid uten tilstrekkelig kildehenvisninger og at det objektive vilkåret derfor er oppfylt, jf. forskrift om studier og eksamen ved Sørøst-Norge § 8-8 annet ledd c.

Subjektivt vilkår

Det neste spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om vilkåret forsett eller grov uaktsomhet (skyldkravet) er oppfylt.

Forsett foreligger i de tilfeller hvor en person har foretatt en bevisst handling. Dette innebærer at klageren må ha vært klar over den faktiske handlingen som medførte at det objektive fuskevilkåret er oppfylt.

Det er ikke krav om hensikt om fusk for å oppfylle kravet til forsettlig utført fuskehandling.

Kravet til forsett omfatter heller ikke kunnskap om hvorvidt handlingen er ulovlig eller ikke.

Felles klagenemnd finner det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innleveringen av arbeidskravet.

I vurderingen av vilkåret om skyld legger nemnda vesentlig vekt på det som er beskrevet over om likhetene mellom klagerens aktivitetskrav og de ulike kildene. Klageren har ikke markert lik tekst som sitat. Nemnda viser til at deler av klagerens besvarelse inneholder tekst direkte kopiert fra de ulike kildene. For nemnda fremstår likheter av et slikt omfang og av en slik art, som klare objektivt holdepunkter for at klageren bevisst har benyttet andres arbeid uten tilstrekkelige kildehenvisninger.

Felles klagenemnd finner at det subjektive vilkåret for fusk er oppfylt.

Rettsvillfarelse

Felles klagenemnd har merket seg klagerens anførsler om at h[]n ikke har kjennskap til reglene om fusk. Nemnda tolker dette som en anførsel om unnskyldelig rettsvillfarelse.

Hvorvidt uvitenhet om gjeldende regler kan fritta for ansvar, er et spørsmål om rettsvillfarelse. Felles klagenemnd bemerker at villfarelse om regler kun kan fritta for ansvar dersom villfarelsen har vært aktsom, det vil si unnskyldelig.

Felles klagenemnd vil i denne forbindelse vise til Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) under punkt 12.1.10 «Til § 54. Annullering av eksamen eller prøve», hvor departementet har uttalt følgende:

I eksamens- og prøvesituasjoner stilles det høye aktsomhetskrav til studentene, og den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk før eksamen.

I tillegg vises det til forarbeidene til uhl. § 4-7, Prop. 59 L (2013-2014):

Det legges til grunn en meget streng aktsomhetsplikt for studentene ved eksamen. I dette ligger det en plikt for studentene til å sette seg inn i eksamensreglementet og hvilke hjelpemidler som er tillatt brukt under selve eksamen.

Felles klagenemnd vil innledningsvis bemerke at det er studentenes eget ansvar å sette seg inn i hvilke regler og krav som gjelder for den enkelte prøvings situasjonen, herunder reglene om kilde- og sitatbruk. Reglene om hva som anses som fusk er lett tilgjengelig på USN sine nettsider om kildebruk. Det fremgår også notat om mistanke om fusk (udatert), at kravene til kildehenvisning er gjennomgått flere ganger i løpet av studiet. Videre er reglene om kilde- og sitatbruk spesifisert på oppgavearket til aktivitetskravet. Det forventes at klageren har kunnskap om kravene til korrekt kildebruk.

Nemnda har merket seg anførselen om at klageren ikke ble gitt noen konkrete eksempler på hva som måtte endres i den omarbeidede versjonen av arbeidskravet. Heller ikke denne anførselen endrer nemndas syn, og nemnda viser til studentenes selvstendige ansvar for å sørge for at besvarelsene oppfyller kravene til kildehenvisning.

Felles klagenemnd har på bakgrunn av det ovennevnte funnet at klageren ikke var i unnskyldelig rettsvillfarelse vedrørende reglene om fusk og kildebruk.

De subjektive og objektive vilkårene for fusk er oppfylt, og det skal fastsettes en reaksjon.

Reaksjon

I henhold til uhl. § 4-7 første ledd og § 4-8 tredje ledd er det hjemmel for annullering og utestenging fra institusjonen, samt tap av retten til å gå opp til eksamen ved andre institusjoner i inntil ett år.

Felles klagenemnd har funnet det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innlevering av arbeidskravet.

Forsettlig fusk innebærer et grovt tillitsbrudd, og både allmennpreventive og individualpreventive hensyn tilsier at det må reageres strengt.

Etter retts- og forvaltnings praksis er den normale reaksjonen ved forsettlig fusk annullering og utestenging i to semestre uavhengig av størrelsen på den aktuelle eksamen, prøve eller kurs.

Klagenemnda ved USN har fattet vedtak om annullering av klagerens arbeidskrav og utestenging vår- og høstsemesteret 2022. Dette er i tråd med praksis.

Felles klagenemnd har merket seg at den samlede saksbehandlingstiden – ved underinstansen og til saken ble behandlet første gang av klageinstansen – er på til sammen 7 måneder. Nemnda vurderer at dette ikke har vært for lang saksbehandlingstid.

Felles klagenemnd har etablert en praksis for at lang samlet saksbehandlingstid før nemnda tar stilling til saken, kan føre til nedsatt reaksjon. Bakgrunnen for dette er at lang ventetid på å få en avklaring, kan utgjøre en ekstra belastning for klageren. Nemnda har på denne bakgrunn vurdert om det skal ha betydning for reaksjonsfastsettelsen at saken nå gjenopptas ca. 20 måneder etter at Felles klagenemnd behandlet saken første gang. Nemnda har kommet til at det ikke er grunnlag for nedsettelse av reaksjonen i tilfeller der en kommer til at nemndas

første vedtak var innholdsmessig riktig. Klageren har da fått en avklaring ved det første vedtaket, og det forhold at saken senere gjenopptas på grunn av at Felles klagenemnd ikke var vedtaksfør ved første gangs behandling, utgjør etter nemndas vurdering ikke en slik tilleggsbelastning at det tas hensyn til ved reaksjonsfastsettelsen.

Felles klagenemnd har funnet at annullering av arbeidskravet og utestenging i to semestre er en riktig reaksjon i denne saken. Felles klagenemnd stadfester reaksjonen fastsatt av klagenemnda ved USN.

Vedtaket er etter ny behandling i samsvar med det Felles klagenemnd kom til i vedtak fattet 29.06.2022, men siden dette vedtaket er ugyldig på grunn av feil sammensetning av nemnda, opphever Felles klagenemnd dette vedtaket og treffer nytt vedtak, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c.

VEDTAK

Vilkårene i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b og § 4-8 tredje ledd er oppfylt. Felles klagenemnd bestående av Ernst Nordtveit, Fredrik Boksasp, Liv Sandvik, Frode Randal og Julie Marie Næss har fattet slikt enstemmig

v e d t a k:

1. Vedtak fattet av Felles klagenemnd 29.06.2022 oppheves.
2. Vedtak fattet av underinstansen i sak 21/19049 om annullering og utestenging i to semestre, stadfestes.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages.

Ernst Nordtveit
leder for Felles klagenemnd

Klagenemndas vedtak kan bringes inn for prøving ved tingretten. Slikt søksmål må reises innen tre måneder etter at endelig vedtak foreligger. Søksmålsfristen beregnes fra 15.05.2024. Institusjonen dekker alle omkostninger ved søksmålet i første rettsinstans, herunder også honorar til saksøkers advokat etter offentlig salærsats, jf. uhl. § 4-11 og § 4-8 femte ledd.

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur.